

اسماعیل خویی

فیض اله شریفی

سرشناسه	: شریفی، فیض، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: اسماعیل خویی / فیض اله شریفی.
مشخصات نشر	: شیراز: حس هفتم، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۵۸ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۹۵۷-۸-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۴۳ - ۲۴۹.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: شاعران ایرانی - قرن ۱۴ - سرگذشتنامه
موضوع	: Poets, Persian - 20th century - Biography
موضوع	: خوئی، اسماعیل، ۱۳۱۷-۱۴۰۰. - نقد و تفسیر
موضوع	: Khoi, Esmail, 1938-2021 - Criticism and interpretation
موضوع	: شعر فارسی - قرن ۱۴
موضوع	: Persian poetry - 20th century
شناسه افزوده	: شاعران معاصر ایران؛ [ج. ۱].
رده بندی کنگره	: PIR۳۵۴۴
رده بندی دیویی	: ۸۱۴/۶۲۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۱۴۰۶۰
وضعیت رکورد	: فیپا

عنوان کتاب: شاعران معاصر ایران (۱) - اسماعیل خویی

مؤلف: فیض اله شریفی

طراح جلد و صفحه آرا: مریم تقدیری

ویراستار: لیلا صبوری زاده

ناشر: حس هفتم

نوبت و سال چاپ: اول - تابستان ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۹۵۷-۹-۸

شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۹۵۷-۸-۱

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

*حق چاپ محفوظ است

شعبه شیراز: خیابان زند. نیش بیست متری سینماسعدی

تلفکس: ۰۷۱-۳۲۳۰۰ ۲۹۳-۳۲۳۵۴۴۲۲

شعبه تهران: خیابان شهید بهشتی (عباس آباد)، خیابان قائم مقام، خیابان

چهارم، پلاک ۱۵، طبقه ۴، واحد ۱۵ تلفکس: ۰۹۱-۸۸۷۵۹۴۹۰-۲۱

www.hesehaftom.com

@hese.haftom.pub

"فهرست"

از مقدمات مرسوم	۷
درباره‌ی او (اسماعیل خویی)	۱۳
نقد و بررسی اشعار موفق اسماعیل خویی	۳۰
حماسه مگس کش و ابر انبوه مگس ها	۵۱
کهن سروده‌های اسماعیل خویی	۵۴
بسامد اوزان عروضی در کلاسیک‌های «اسماعیل خویی»	۶۰
ترکیب‌های تصویری «اسماعیل خویی»	۶۵
فیگور و شگردهای «اسماعیل خویی» در سروده‌های سنتی	۷۰
نسب‌شناسی شعرهای «اسماعیل خویی»	۷۲
بن‌مایه‌های شعری کهن سروده‌های (قصاید و غزل‌ها و غزل‌قصیده‌ها)	
اسماعیل خویی	۸۳
ترکیب‌ها و تعبیرات «اسماعیل خویی» در ربایی‌ها	۹۷
چهار دفتر شعر نیمایی و سپید از «اسماعیل خویی»	۱۰۵
به‌گزین اشعار اسماعیل خویی	۱۱۷
دفتر نخست؛ «بر خنگ راهوار زمین» (۱۳۴۶)	۱۱۹

دفتر دوم؛ «بر بام گردباد» (۱۳۴۹).....	۱۲۷
دفتر سوم؛ «زان رهروان دریا» (۱۳۴۹).....	۱۳۹
دفتر چهارم؛ «از صدای سخن عشق» (۱۳۴۹).....	۱۴۵
دفتر پنجم؛ «فراتر از شب اکنونیان» (۱۳۵۱).....	۱۵۷
دفتر ششم؛ «بر ساحل نشستن و هستن» (۱۳۵۲).....	۱۶۵
دفتر هفتم؛ «از برگ‌های دفتر دیروزین» (۱۳۵۲).....	۱۶۹
دفتر هشتم؛ «ما بودگان» (۱۳۵۷).....	۱۷۱
دفتر نهم؛ «از فراز و فرود جان و جهان» (۱۳۷۰ آلمان).....	۱۷۵
دفتر دهم؛ «کیهان درد- کتاب اول» (کارنامه ۵).....	۱۷۹
دفتر یازدهم؛ «سنگ بریخ- کتاب دوم» (کارنامه ۵).....	۱۸۵
دفتر دوازدهم؛ «از بام آه- کتاب سوم» (کارنامه ۵).....	۱۸۹
دفتر سیزدهم؛ «جانان‌های شعر و جان زیبایی- کتاب چهارم».....	۱۹۵
دفتر چهاردهم؛ «زین سایه‌سار بزرگ».....	۲۰۱
دفتر پانزدهم؛ «دفتر نخست از چهار دفتر عشق، این خرد برتر» (بهار ۱۳۸۳).....	۲۲۵
دفتر شانزدهم؛ «یک تکه ام آسمان آبی بفرست» (دفتری از ربایی).....	۲۳۱
منابع و مآخذ.....	۲۴۳
کتاب‌شناسی «اسماعیل خویی».....	۲۴۵
نوشته‌ها.....	۲۴۷
ترجمه.....	۲۴۸
کارنامه.....	۲۴۸
گزیده‌ی کارهای «خویی» از نگاه دیگران.....	۲۴۸
سی‌دی‌ها و نوارها.....	۲۴۸
درباره‌ی «اسماعیل خویی».....	۲۴۹

از مقدمات مرسوم:

اسماعیل خویی را از زمانی که دانش آموز بودم، می شناختم. هنگامی که در دانشکده‌ی ادبیات دانشگاه تهران بودم، در تالار فردوسی، سخنرانی غم‌آلودی درباره‌ی نیما کرد و دو شعر بلند مرغ آمین و ققنوس را از پدر شعر خواند و بررسی کرد. آن روز بیشتر روشنفکران، فکر می کردند که شاعران و نویسندگان پیشرو، کرسی‌های شعر و نثر کلاسیک را اشغال می کنند. چند صبحی گذشت. هنوز انقلاب اسلامی پیروز نشده بود که استاد خویی را با پای پانسمان شده و آن هیبت زیبا، با گیس و ریش بلند و فیلسوفانه، روبه روی درب اصلی دانشگاه تهران دیدم. با یک چشم به محوطه‌ی دانشگاه نگریست و گفت: آن تو چه خبره؟ و وقتی از او سوال کردم که: استاد! چه خبر شده، پات چی شده؟ گفت: در تظاهرات شهید نجات‌اللهی بودم، افتادم توی جوب...

یکی دو سال بعد، سال پنجاه و هشت، با تلاش استاد شفیعی کدکنی و عبدالحسین زرین کوب، اخوان ثالث را برای

تدریس شعر معاصر ایران به دانشکده‌ی ادبیات دعوت کردند. من همواره دوست می‌داشتم که اسماعیل خویی را برای تبیین و تشریح شعر معاصر ایران دعوت می‌کردند؛ چون هم در سخن، مهارت داشت، هم کرسی استادی داشت و هم شاعران بزرگی را که در نصاب اخوان بودند، بهتر معرفی می‌کرد.

اخوان در معرفی احمد شاملو، فروغ فرخ‌زاد، سهراب سپهری، نصرت رحمانی، سیمین بهبهانی، نادر نادریور، منوچهر آتشی، سیاوش کسرای و حتا خودش و نیما امساک کرد و چیزی نگفت. اسماعیل خویی رک و راست بود و همواره بدون هراس از سانسور و تبعات آن سخن می‌گفت و می‌توانست به حد مقدور از مقدورات، شاخصه‌ها و منقبت‌های شعر نیمایی بگوید. آن روزها شعرهای شفیعی کدکنی و اسماعیل خویی، بیش از سروده‌های استادشان، اخوان، بر سر زبان‌ها بود؛ چون بیشتر اشعار اخوان ثالث درباره‌ی شکست‌های چندگانه طرح‌ریزی شده بود ولی شعرهای آن هردو ان پُر بود از طنین پیروزی و ستایش از رزم‌آوران کمونیستی و اسلامی. اسماعیل خویی همواره و تاکنون در سمت چپ اخوان ثالث ایستاده بود و ایستاده است.

درست است که زبان هر سه (اخوان، خویی و کدکنی) خراسانی است ولی موضوعاتی که خویی در شعر می‌آورد، از آن دو وسیع‌المشرب‌تر است. لااقل خویی در مضامین عاشقانه و اروتیکی، سیاسی-اجتماعی و فلسفی، چند قدم جلوتر بوده و هست. البته شکل و جوهریت ادبی، جای دیگر می‌نشیند.